

LENI.
Paris

*De woorden
van het lied*

HOOFDSTUK 1

Mevrouw Van Steenburg hief met een gebaar dat duidelijk haar ergernis verraadde haar hoofd.

Als ik geweten had hoe het zou zijn, dacht ze moedeloos, dan had ik hem nooit in huis genomen... die eeuwige piano... het is om dol van te worden! Ze nam het blad met kopjes van de tafel en zette dat, harder dan in de bedoeling lag, op het aanrecht neer. Het leven had haar niet zo erg verwend. Ze was heel jong weduwe geworden en bleef achter met Daniëlle, die toen nog maar een baby was. Drie jaar later hertrouwde ze en Daniëlle hield vanaf het begin veel van haar tweede vader. De geboorte van de tweeling Jan-Hein en Liesbeth zag ze beslist niet als een bedreiging voor haar eigen plaatsje en ze was dol op de kleintjes. Ze vormden een gelukkig gezin, maar ook deze keer duurde dat geluk maar heel kort. Daniëlle was tien jaar toen haar tweede vader het leven verloor bij een verkeersongeluk. De tweeling was nauwelijks vijf jaar en besepte het verlies niet, maar Daniëlle deed dat wel en ze begreep heel wat van haar moeders verdriet en problemen. Er was weinig geld, maar wel een mooi huis.

‘Het is te weinig voor ons vieren,’ had Nora van Steenburg verdrietig gezegd tegen het ernstig luisterende kind. ‘En ik kan niet gaan werken, want ik wil bij jullie blijven.’

Daniëlle wist overigens ook geen oplossing. Arm zijn kon haar niet zoveel schelen als mama maar bij hen bleef. Een vriendin van Nora kwam op de gedachte een van de overtollige kamers te verhuren. Zij wist iemand die goed kon betalen voor een ruime kamer.

‘Ik houd niet van vreemde mensen in m’n huis,’ had Nora tegengestribbeld, maar de prijs die genoemd werd, was zo hoog, dat ze toch toestemde.

‘Dit is nog maar een jongen, een heel aardige jongen... ik denk dat hij achttien is of zoiets,’ had Ira Vermaas schouderophalend gezegd.

‘Hij heet Eduard Leroy en zijn ouders wonen in het buitenland... nu eens hier... dan weer daar... hij... die vader... is iets in diplomatieke dienst, weet je.’

Nora had om dat vage bericht gelachen. Ze had Ira nooit anders gekend. Ze wist en vertelde altijd alles half, maar meestal klopte de hoofdzaak toch wel. Wat ze hoorde leek haar in ieder geval niet ongunstig.

‘Als je maar weet dat ik geen rissen studenten wil die m’n boel afbreken,’ verweerde ze zich nog zwakjes. ‘Daar ben ik niet tegen opgewassen.’

‘Welnee, kind, zo is het niet.’ Ira wuifde met haar hand, een vaag fladderend gebaar. ‘Zo is het niet. Hij studeert wel, alléén... Waarom zou je neen zeggen?’

Ira bemiddelde en zij haalde Eduard af, waarna ze hem in zijn nieuwe tehuis afleverde. Ze had overigens merkwaardig veel haast om weg te komen en Nora voelde zich nogal hopeloos met die donkere, zwijgende en hooghartige jongen, die nauwelijks op haar vriendelijke vragen antwoordde. Daniëlle en de tweeling, als nieuwsgierige vogeltjes naast elkaar op de bank, staarden hem met grote ogen aan. Gewoonlijk hadden ze alle drie genoeg te vertellen maar deze keer zeiden ze, onberekenbaar als kinderen nu eenmaal zijn, geen woord. Jan-Hein slingerde met zijn voeten, Liesbeth kauwde zenuwslopend op een stukje kauwgum en Daniëlle zat recht en stil, met gevouwen handen en haar grote grijze ogen waren helder en zo nieuwsgierig als van een eigenwijze mus. Op een manier die onverklaarbaar was irriteerde het oudste kind Eduard ontzettend. Waarom zat ze daar als een standbeeld? Eduards ogen gleden naar de nerveus doende mevrouw Van Steenburg.

‘Nee, dank u, mevrouw. Ik wil liever geen koffie meer,’ zei hij en hij zette het fijne kopje zorgvuldig op tafel. ‘Als het u schikt zou ik wel graag naar m’n kamer gaan om m’n koffers uit te pakken. Ik kan natuurlijk nog niet studeren, maar dat duurt nog maar enkele dagen.’

‘Hebt u uw boeken nog niet hier?’ vroeg Nora aarzelend. ‘Komen er nog meer koffers?’

‘Mijn boeken?’ Eduard keek haar verwonderd aan. ‘Neen, het gaat om mijn piano.’

‘Uw... uw... piano?’ Nora staarde hem verschrikt aan. ‘Maar... maar daar wist ik niets van.’

‘Tante Ira zou het toch zeggen.’ Eduard zag er opeens jong en hulpeloos uit. ‘Ik weet wel dat niet iedereen dol is op iemand die de hele dag piano studeert... maar tante Ira zei... o, wat een ellendige toestand en wat móét ik nou?’

Ik had het kunnen wéten, dacht Nora, boos op zichzelf. Zo’n prijs betaalt geen mens als er niet iets verkeerd is... en het is verkéérd als je dag in dag uit met pianostudies wordt geconfronteerd... o, die ellendige Ira... en ik

kan die arme jongen toch niet op straat zetten terwijl zijn ouders denken dat hij veilig onder dak is!

‘Tante Ira heeft helemaal niets verteld van die piano.’ Nora slaagde erin om te glimlachen. ‘Maar nu je er eenmaal bent moeten we het maar proberen. Het kan nu eenmaal niet anders.’

‘Dat vind ik sportief van u!’ Eduard stak haar spontaan de hand toe en de koele, hooghartige jongen had plaatsgemaakt voor een heel jong en heel erg opgelucht kind, dat blij was met het veilige tehuis.

‘Mag ik luisteren als je speelt?’ Daniëlle was plotseling van een standbeeld een uitgelaten rondspringende kabouter geworden. ‘O, dat lijkt me heerlijk. Mammie, ik heb altijd zo naar een piano verlangd!’

Nora van Steenburg zag de trek van weerzin over het gezicht van Eduard Leroy glijden. Hij was blijkbaar helemaal niet gesteld op de lastige belangstelling van kleine meisjes.

‘Ik speel geen leuke wijsjes hoor,’ zei hij. ‘Alleen maar studies en toonladders.’

‘Misschien is dat óók wel mooi,’ overwoog Daniëlle. ‘Verbeeld je toch, mama, een piano... een échte piano in ons huis!’

De piano arriveerde prompt en als Nora van Steenburg ook maar enigszins had kunnen weten wat het in werkelijkheid betekende om op te staan, de hele dag door te brengen en naar bed te gaan met het geroffel van tien sterke vingers op de toetsen, dan zou ze er nooit aan begonnen zijn en dan had ze waarschijnlijk nog liever droog brood gegeten.

Jan-Hein en Liesbeth hoorden het na korte tijd gewoonweg niet meer en trokken zich er dus niets van aan en burens die protest aan konden tekenen waren er niet, want het huis stond vrij. Daniëlle genoot van de piano en de enige die er dol van werd was de vrouw des huizes. Als Eduard er niet was, herademde Nora. Eduard was vriendelijk maar nogal teruggetrokken. Ze mocht hem wel, maar zijn getrommel op de piano haatte ze! Ze had er Ira een stevig standje voor gegeven, wetend dat het toch niet zou helpen.

‘Och, had ik dat van die piano niet gezegd?’ vroeg ze verwonderd. ‘Wat dom van me! Och, zo erg is het toch óók weer niet, hè? Later ben je er misschien heel trots op dat hij in jouw huis gestudeerd heeft.’

‘Later als hij beroemd is... ja!’ Nora wist niet of ze moest lachen of huilen. ‘Je bent gewoonweg een intrigante, Ira, al doe je ook nog zo onschuldig. Je weet verdraaid goed dat niemand zo’n toonladdermaniak in huis had

genomen... daar knapte je mij mee op! Het ellendige is dat Daniëlle het mooi vindt of erdoor geboeid is... of weet-ik-wat... en als Eduard er eens niet is, dan probeert zij of ze geluid uit de toetsen kan krijgen.'

'Je zegt hem toch de huur niet op?' smeekte Ira. 'Zo sneu voor zijn ouders, weet je.'

Nora klemde haar tanden op elkaar om een heftig woord binnen te houden. Ze sloot berustend haar ogen toen boven haar hoofd een vuurwerk van toonladders losbarstte. Ira bleef niet lang. Ze zag er min of meer ontredderd uit, maar boven, dicht bij de deur, stond Daniëlle en luisterde met intense aandacht. Toen het even stil werd klopte ze voorzichtig op de deur.

'Zo, ben je daar weer?' Eduard lachte en het gaf zijn stroeve gezicht iets onverwachts zonnigs. 'Braaf kind, ga dáár maar zitten.'

Ze ging gehoorzaam in het stoeltje zitten en Eduard keek naar haar.

'Waarom luister je eigenlijk zo graag?' vroeg hij nieuwsgierig. 'Toonladders zijn niet mooi, ze zijn alleen maar nodig.'

'Ik vind het mooi om te zien hoe de soldaatjes marcheren.' Daniëlle knikte heftig met haar blonde hoofd. 'Je vingers lopen in de maat. Ik zou ook wel piano willen spelen. Mama vindt het niet goed, ze zegt dat één keer lawaai al erg genoeg is... maar ík vind het geen lawaai.'

'O, bedankt.' Eduard lachte nu hardop.

Daniëlle was opgestaan en schoof dicht naar de piano toe. 'Ik wou zo graag... een wijsje horen... één keer maar!'

'Heb je daarop gewacht?' vroeg Eduard, getroffen door haar smekende ernstige ogen. 'Nu... voor deze éne keer dan, maar ik ken geen kinderversjes.'

'Wie zegt nou dat ik kinderversjes wil... ik ben tíén!' Daniëlle zag er diep beledigd uit.

Eduard dacht even na en speelde toen 'Für Elise' en in later jaren kon Daniëlle die lieflijke melodie niet horen zonder aan dat ogenblik te denken. Ze dronk de tonen in en met een diepe zucht keek ze op toen Eduard zijn handen van de piano liet glijden.

'Ik vond het mooi... héél erg mooi,' zei het kind ernstig.

'Dank je wel en jij bent mijn eerste publiek,' plaagde Eduard. 'Nu moet je eigenlijk in je handen klappen.'

Ze deed het enthousiast en liep daarna vlug naar de vensterbank, waar haar moeder een witte vaas met rode klimroosjes had neergezet.

‘En dan moet je ook nog bloemen hebben, dat hóórt zo,’ wist ze. ‘De juffrouw van de dansschool kreeg ze ook na de uitvoering... maar het is er maar eentje, hoor. Ik durf er niet meer af te trekken, want dan wordt mammie boos.’

‘Dank u wel, kleine dame!’ Eduard maakte het roosje lachend op zijn jasje vast. ‘Dan gaan we nu weer studeren. Als je heel stil bent mag je blijven.’ Eduard studeerde en vergat het kind dat ingespannen zijn oefeningen volgde.

Nora van Steenburg hield het onafgebroken studeren een halfjaar vol en toen kon ze niet meer. Eduard begreep het ook wel en bovendien ging hij naar Parijs om verder te studeren. Ze mochten elkaar graag, maar er was nooit sprake geweest van een meer vriendschappelijke en huiselijke omgang. Eduard was vrij teruggetrokken en ging helemaal op in zijn studie. Hij was vriendelijk maar nooit uitbundig. Met de kinderen kon hij goed opschieten en Daniëlle bewonderde hem mateloos. Zij was de enige die ontroostbaar was bij zijn vertrek. Ze vergat hem nooit. Bij Eduard Leroy bleef een heel vage herinnering achter van een grappig kind met blonde haren en heldergrijze ogen. Zijn leven was zo druk en zo vol van nieuwe indrukken en zijn jarenlang verbeterd streven om boven de middelmaat uit te komen vergde zoveel tijd, dat hij nergens werkelijk thuis was en weinig vrienden maakte. Hij had het talent en de sterke wil om zijn doel te bereiken en hij kon niet weten hoe intens een heel jong meisje meeleeftte, toen hij enkele jaren later de eerste prijs in een wereldbekend concours behaalde.

Ze had toen zelf al enkele jaren pianoles, met de bedoeling om meer te bereiken dan alleen maar pianospelen voor eigen genoegen. De ijver en de technische vaardigheid waren er wel en haar moeder, wijs geworden door de betrekkelijk korte tijd dat Eduard Leroy in haar huis piano had gestudeerd, had Daniëlles kamer met geluiddempend materiaal laten bekleden. De lege kamers waren aan rustige oude mensen verhuurd en Nora van Steenburg had, zodra de kinderen wat groter werden, een kantoorbaan voor halve dagen aangenomen. Ze konden zich behoorlijk redden, vooral omdat Daniëlles vader destijds een tamelijk hoge studieverzekering voor haar had gesloten.

‘Maar als ik niet op het conservatorium was, zou ik je misschien meer hebben kunnen helpen,’ zei Daniëlle soms spijtig. ‘Pianostudie neemt zo vreselijk veel tijd in beslag.’

‘Het gaat zo immers ook,’ zei haar moeder en Liesbeth voegde er met een heel diepe zucht aan toe: ‘Nou ja, jij kunt alle kanten uit, zeg. Die talencursussen van jou zo tussendoor waren lang niet gek, maar jij hebt dan ook een talenknobbel... ik wou dat ik ’m ook had.’

‘O, Dani bekijkt de zaken altijd goed.’ Jan-Hein sloeg haar kameraadschappelijk op haar schouder. ‘Heus, als alles me zo aanwaaide als jou dan... eh...’

‘Voerde je ’s avonds niets meer uit, dat begrijp ik wel,’ voegde zijn moeder er droog aan toe.

Ze keek vragend in Dani’s richting, maar Daniëlle hoorde niets, zo was ze in gedachten verdiept.

Pianospelen... Ze bekeek peinzend haar handen, vaardige, vlugge vingers en toch... Ze zuchtte alsof ze de zware en moeilijke gedachten weg wilde duwen. Het lukte niet. Ze had de snel groeiende carrière van Eduard Leroy met grote aandacht gevolgd, ze had een enkele keer een concert van hem bijgewoond en voor een dure grammfoonplaat, waarop hij het tweede pianoconcert van Chopin speelde, had ze een paar weken kromgelegen. Wat ze in zijn spel vond miste zij, kritisch als ze was, in haar eigen spel.

‘Je hébt het of je hébt het niet,’ zei Liesbeth altijd en spijtig had Daniëlle geconstateerd dat háár spel het nog steeds niet bezat.

Een aarzelend begonnen gesprek met haar moeder over dat onderwerp verliep niet bepaald bevredigend.

‘Lieve kind, dat kan ik niet beoordelen,’ had Nora van Steenburg verontschuldigend gezegd. ‘Je weet dat ik niet muzikaal ben en daarom kon ik destijds van Eduard Leroy ook bijzonder weinig verdragen. Hij heeft het aardig ver gebracht en dat komt natuurlijk omdat hij werkelijk een groot talent is. Wie zegt dat jij dat niet bent? Wees toch niet zo zwaartillend, Dani.’

‘Daniëlle! Word eens wakker!’ Liesbeth gooide een geïllustreerd blad naar haar zusje toe. ‘Er staat een foto van Eduard Leroy in. Hij is getrouwd met een bééld van een meisje.’

Daniëlle keek lang naar de foto van Eduard en Birgit Stefans. Ze had er nooit over gedacht dat Eduard zou trouwen. Hij was altijd zo stil, zo teruggetrokken, alsof er alleen maar muziek in zijn leven kon bestaan. Natuurlijk was het onzin om te veronderstellen dat muziek zijn enig levensdoel zou zijn. Als kind had ze hem natuurlijk anders gezien en geïdealiseerd. Als pianist had ze hem op een troon geplaatst, eenzaam als

een koning, maar op deze foto was hij alleen maar een vrolijk lachende jongeman met zijn arm om een blond meisje geslagen. Gefotografeerd op het vliegveld, allebei met verwarde haren, die opwaaiden in de wind en heel erg blij en gelukkig.

‘Ze ziet er leuk uit,’ zei ze tegen Liesbeth, die nog altijd op commentaar wachtte. ‘Ik hoop dat hij heel erg gelukkig en heel beroemd wordt.’

‘Dat is een heleboel,’ zei Liesbeth wijsneuzig.

Daniëlle lachte en gaf haar het blad terug. ‘Ik ga nog wat studeren.’ Ze liep naar haar kamer, in de nok van het huis. Het was haar eigen domein, lief en vertrouwd, dat ze met veel smaak en fantasie en weinig geld had ingericht. Het enige kostbare aan de kamer was de geluiddempende laag en Daniëlle studeerde zonder dat iemand ooit zijn beklag bij haar deed. Ze streek liefkozend over de toetsen.

‘Trouw beestje,’ fluisterde ze, ‘jij bent wel trouw... ja, maar hoe moet het met mij?’

Bijna automatisch begon ze te oefenen, maar opeens vonden haar vingers ‘Für Elise’. Ze voelde het als afscheid, want ook al had ze Eduard nooit meer ontmoet, toch had ze altijd nog het gevoel gehad dat ze hem heel goed kende en dat hij een beetje bij hen hoorde, omdat hij hier korte tijd had gewoond. Het was nonsens en dat had ze diep in haar hart ook wel geweten. Ongelukkig voelde Daniëlle zich bepaald niet nu Eduard getrouwd was, maar toch maakte het een ondefinieerbaar verschil. Ze had Eduard niet alleen als pianist bewonderd, maar ook met hem gedweept, wat overigens haar goed recht was.

Daniëlle brak met een dissonant de lieflijke melodie af en haar vingers gleden in een eindeloos lijkende regelmaat over de toetsen. Dweperijen waren zeker niet bestand tegen de foto van twee lachende jonge mensen, die met verwarde haren tegen de wind in liepen.

HOOFDSTUK 2

Birgit Leroy pakte haar koffers in en ze deed het handig en geroutineerd, wat geen wonder was na de ervaring van vier jaren reizen en trekken. De kleine drie jaar oude Birgit zag haar ouders alleen maar tijdens een haastig bezoek tussen twee reizen. Ze was er niet van onder de indruk wanneer haar ouders kwamen noch wanneer ze vertrokken.

‘Moeder is goed maar nogal bazig,’ had ‘grote’ Birgit aarzelend tegen Eduard gezegd. ‘Ze regelt Birgits hele leventje van minuut tot minuut. Ze is niet zo’n vrij en vrolijk kindje als ik zou willen.’

‘Blijf dan een paar maanden thuis,’ had Eduard gezegd. ‘Ja, ik weet dat je dan zult zeggen dat de vrouw van een kunstenaar veel moet kunnen opofferen, maar Birgit heeft óók rechten. Dat zie ik heel goed in. Voor zo’n egoïst zie je me toch niet aan? In het begin wel, maar nu toch niet meer?’

‘In ieder geval niet bewust.’ Ze lachte hartelijk om zijn beduusde gezicht. ‘Kunstenaars geven de mensen veel, maar ze eisen ook veel van hun omgeving... maar niet te veel... als ik met je meega, dan doe ik dat vrijwillig.’

Eduard Leroy dacht aan die woorden nu hij naar haar bedrijvig geredder keek.

‘Wat neem je toch veel mee voor een reis van een paar weken,’ plaagde hij. ‘Het speelgoed van Birgitje kan er dadelijk niet meer bij.’

‘O jawel!’ Birgit keek hem peinzend aan. ‘Het zal wel vreemd voor je zijn als ik niet in de zaal ben wanneer je speelt. Weet je, ik geloof dat ik nog méér geniet van je succes dan jijzelf. Jij denkt alleen maar aan je spel, maar ik... nou ja, ik ben verschrikkelijk trots op je.’

‘Dank je, Birgitje.’ Eduard kuste haar. ‘Je bent altijd zo lief.’

‘O, maar zoals ik zijn er massa’s.’ Ze lachte door haar tranen heen.

‘Ik plaag je maar wat. Dat komt door het komende afscheid. Ik weet niet wat ik heb!’

Ze sloeg haar armen om zijn hals en hij hield haar zwijgend vast.

Nog maanden daarna kon Eduard zich niet veroorloven om terug te denken aan dat laatste gesprek, want het deed te veel pijn. Eduard zou zijn vrouw wegbrengen naar het vliegveld, maar onderweg werd zijn auto aangereden

door een vrachtwagen en totaal vernield. Het gebeurde zo snel dat Birgit geen tijd meer had om bang te zijn. Ze leefde niet meer toen ze het ziekenhuis werd binnengedragen en Eduard was zwaar maar niet levensgevaarlijk gewond. Hij had een zware hersenschudding, diverse ernstige kneuzingen en een paar gebroken ribben, maar zijn handen waren ongedeerd. Hij dacht daar niet eens aan. Zijn enige zorg was Birgit en toen men het hem ten slotte verteld had, verviel hij in een toestand van doffe wanhoop.

‘Als u zo doorgaat,’ zei de witte gestalte aan zijn bed met strenge stem, ‘dan redt u het zélf ook niet. Weet u dat wel?’

Het drong vaag door de mist van zijn schrijnend verdriet heen.

‘Wat kan het me schelen!’ Hij keerde zijn gezicht af. ‘Niets kan me meer schelen. De zon is ondergegaan... de wereld is dood... mijn wereld... Birgit!’

‘Er is nóg een Birgit, die wél leeft... uw dochttertje.’ Een stevige hand werd even op de zijne gelegd. ‘Denk om háár, ze zal u nodig hebben.’

Eduard was te moe en te ellendig om te zeggen dat Birgitje hem helemaal niet zo nodig had, maar zijn gevoel voor discipline en plicht, ingehamerd door jarenlang intens studeren, won het van zijn wanhoop. Het was waar wat de dokter had gezegd: Birgitje had recht op hem. Birgitje... en Birgit, die op reis was gegaan om haar kind te bezoeken, was voorgoed weg!

‘Nee, ik had haar niet altijd van Birgitje weg moeten halen!’ Zijn keel voelde dik en pijnlijk aan en zijn hoofd bonsde alsof het zou barsten. ‘Kunstenaars eisen veel... maar niet té veel...’ Het was wél te veel. Ze miste het kind.

Hij drukte zijn vuisten tegen zijn ogen en hij klemde zijn tanden zo fel op elkaar dat het pijn deed. Het deed er allemaal niets meer toe. Nooit zou Birgit meer in de zaal zitten, op de allereerste rij, met stralende ogen en enthousiast applaudisserend. Koude, harde, zonloze wereld... er zou geen Birgit meer zijn... nooit meer! De onherroepelijke woorden sneden als een vlijmende pijn door zijn hoofd. Het eerste, dat na dagen goed tot hem doordrong, was de aanwezigheid van zijn schoonmoeder, die naast zijn bed zat. Het was echter niet zozeer haar aanwezigheid als haar woorden, die maakten dat er langzaam iets van de zware mist in zijn hoofd optrok: Natuurlijk voed ik Birgitje op, dat is tenminste een troost voor me en een die me toekomt.

Eduard spande zijn pijnlijke hoofd in om goed te kunnen nadenken. Waarom zag ze er zo hard en onverzoenlijk uit en waarom klonken haar woorden zo opstandig? Ze had immers tot nu toe al voor Birgitje gezorgd? Bedoelde ze dat *hij* aan het stuur had gezeten toen het ongeluk gebeurde en dat het daardoor *zijn* schuld was dat Birgit was verongelukt? Bedoelde ze dat zij voorgoed het recht op Birgitjes opvoeding opeiste?

Hij was te zwak om zich te verzetten, maar hij bleef er wel over tobben. Birgit en hij hadden nooit de bedoeling gehad om het kind voorgoed bij Birgits moeder te laten. Het was een voorlopige oplossing geweest en beide partijen wisten dat. Je kon een kind niet op laten groeien in een groot somber huis bij een oudere vrouw. De toestand was echter op het ogenblik zo uitzichtloos dat hij het maar zo liet. Birgit en hij hadden plannen gemaakt om ergens een heel licht en zonnig huis te kopen, met een grote tuin eromheen. Birgit zou dan niet meer voortdurend meereizen en als zij dit wel wilde doen, dan zou Birgits oudere getrouwde vriendin, die geen kinderen had, zo nu en dan voor enkele weken op de kleine Birgit gepast hebben.

Aan al die mooie plannen was nu een abrupt einde gekomen.

Ook in huize Van Steenburg was van harte meegeleefd met de grote slag die de jonge succesvolle pianist had getroffen.

‘Wat ellendig,’ zei Daniëlle met tranen in haar ogen. ‘Dat arme kindje is haar moeder ook kwijt, om van Eduard maar niet eens te spreken. Weet je nog, mams, hoe gelukkig ze er uitzagen op die foto met de baby? Het was zo’n aardig gezinnetje... dat leek het tenminste. Jammer dat geen mens iets kan doen om te helpen. Waar zou het kindje nu zijn?’

‘O, dat kan ik je wel vertellen.’ Liesbeth keek op van haar huiswerk. Ze had zich uitgebreid in de serre geïnstalleerd, maar hoorde ieder woord dat gesproken werd. ‘De moeder van een meisje bij mij in de klas kent Eduards moeder heel goed. Zij vindt het helemaal niet prettig dat de andere oma het kind in beslag genomen heeft. Ja, heus, zo noemde ze het. Eduard en zijn vrouw waren allang van plan om een eigen huis te kopen. Dat hadden zijn ouders hem ook aangeraden, omdat ze dan vanzelfsprekend het kindje bij zich konden nemen, maar hoe het nu zal gaan is de grote vraag.’

Mevrouw Van Steenburg keek naar het trieste gezichtje van haar oudste dochter. Ze had allang het gevoel dat Daniëlle het op het conservatorium niet meer naar haar zin had. Ze was prikkelbaar en studeerde gewoonlijk

overdreven hard, maar er waren ook tijden dat ze er genoeg van kreeg en niets uitvoerde.

‘De artistieke kuren van mijn zus,’ hoonde Liesbeth dan. ‘Kind, je hebt toch zélf piano willen spelen, waarom doe je dan nou zo?’

Hetzelfde vroeg Daniëlles moeder zich af, maar ze was ervan overtuigd dat Daniëlle moeilijkheden had die ze alléén uit wilde vechten. Ze komt wel als ze raad nodig heeft, dacht ze. Ik heb zélf zoveel moeilijke beslissingen alleen moeten nemen, ik wil haar niet dwingen. Ze hoefde niet lang meer te wachten, want dezelfde avond nog kwam het tot een uitbarsting. Liesbeth was een schat van een kind, maar ze kon soms zenuwtergend plagen en ze leerde die avond voorgoed de les dat je met plagen voorzichtig moet zijn.

‘Gunst, kind, speel niet voor dwaallicht,’ zei ze kribbig. ‘Moet je niet studeren? Je kunt het natuurlijk ook laten... een ster zal je wel nooit worden. Kun je je tijd later zoekbrengen met lesgeven aan kinderen met vuile handen en de pé in hebben omdat ze piano moeten leren spelen!’

Ze kon niet weten, de arme Liesbeth, dat ze het hart van Daniëlles probleem raakte. Liesbeth hield dolveel van haar oudste zus en bewonderde haar, al zou ze het voor geen geld hebben toegegeven en daarom was het niet vreemd dat ze het uitgilde van schrik toen Daniëlle haar een draai om haar oren gaf waarvan ze suizebolde.

‘Daniëlle... wat beziélt je!’ Mevrouw Van Steenburg trok de woedende Daniëlle achteruit.

Jan-Hein zat er wit en verschrikt bij te kijken alsof hij niet tot tien kon tellen. Liesbeth was niet boos, maar wel overstuur en Daniëlle zei schor: ‘Waarom zégt ze ook altijd van die hatelijke dingen? Ze meent het misschien niet, maar het wordt je toch maar even verteld. Ze is oud genoeg om op haar woorden te letten.’

‘Jawel – en jij oud genoeg om op je handen te letten,’ meende haar moeder. ‘Niemand heeft jou ooit geslagen en ik wil niet dat jij het Liesbeth doet.’

‘Het was een goeie harde,’ sprak Jan-Hein met kennis van zaken. ‘Als ik nou toch wist wat er gebeurde... ik ben nog nooit zo verbaasd geweest.’

Liesbeth vertrok naar boven, aarzelend gevolgd door Jan-Hein, omdat zijn moeder hem een wenk had gegeven.

Mevrouw Van Steenburg nam rustig plaats en keek met peinzende ogen naar Daniëlle.

‘En Daniëlle?’ vroeg ze. ‘Als je het alléén niet aan kunt, laten we het dan samen bespreken. Je loopt al maanden rond als een verdwaalde.’

‘Ik weet, mams, hoeveel moeite je je hebt moeten getroosten om die pianostudies en die cursussen te financieren. Ik weet best dat de studieverzekering lang niet alles dekt.’ Daniëlles stem klonk wanhopig. ‘Het moet zo erg voor jou zijn als het allemaal voor niets is geweest... dát zit me zo dwars, zie je.’

‘Je hebt geen zin meer in je pianostudie?’ Mevrouw Van Steenburg keek haar dochter met grote verbaasde ogen aan. ‘O, alsjeblieft, kindlief, kijk niet zo wanhopig, want daar is geen reden toe. Ik begrijp het alleen niet.’

‘Het heeft handenvol geld gekost,’ zei Daniëlle hees en ze streek het zware blonde haar met een moedeloos gebaar van haar voorhoofd weg.

‘Ja, dat weet ik.’ Het klonk laconiek. ‘Dáár zullen we het niet meer over hebben.’

‘Goed dan! Dít is de reden! Ik ben vanaf mijn prille jeugd dol geweest op de piano, maar daarmee kom je er niet... óók niet met fanatiek studeren... óók niet met vingervlugheid en technische volmaaktheid. Mijn spel mist iets. Ik ging het steeds beter voelen. O ja, zeg maar niets... ik speel zo goed... en ik ben zo vaardig... maar Liesbeth zei de waarheid, misschien onbewust... en dáárom werd ik zo razend. Mijn spel mist iets dat je niet aan kunt leren. Je moet het bij je geboorte als een gave meekrijgen... jammer genoeg was er wel de mogelijkheid om een technisch goed pianiste te worden, maar... geen mens kan me uit het hoofd praten dat ik ooit meer dan de middelmaat kan bereiken. Jij bent niet muzikaal, mams, jij kunt niet zo weten wat ik bedoel, maar het werd steeds erger... een obsessie... ik wil geen piano leren spelen om er later op de manier die Liesbeth zo goed omschreef, m’n brood mee te verdienen.’

‘Het concertpodium en lesgeven aan kinderen zonder talent zijn uitersten,’ zei mevrouw Van Steenburg kalmerend. ‘Ik geloof dat je het wel erg somber inziet. Zo’n inzinking is ook helemaal niet zo vreemd. Je hebt altijd erg hard gewerkt.’

‘Dat moest ik wel, want anders kwam ik er helemaal niet.’ Daniëlle stond op en begon rusteloos in de grote kamer te lopen. ‘Het valt heus niet mee als je na jaren studeren in gaat zien dat het nooit dát zal worden wat je ervan hebt verwacht, gehoopt... gedroomd. Ik voel me als iemand die meedoet aan een wedstrijd hardlopen en ondanks alle inspanning steeds meer achter komt. Het is moeilijk om dat te moeten toegeven en omdat ik het helemaal zeker wilde weten ben ik naar de directeur gegaan.’

‘En wat zei hij?’ vroeg mevrouw Van Steenburg belangstellend. ‘Was hij het met je eens?’

‘Als u denkt dat ik het leuk vind om ‘wel een aardig talentje, nou niet bepaald een stér’, genoemd te worden!’ Het klonk bitter. ‘Niet iedereen kan op het concertpodium belanden,’ zei hij.

‘Hij kan zich vergissen,’ meende mevrouw Van Steenburg, maar Daniëlle schudde heel beslist haar hoofd.

‘Nee, hij vergiste zich niet en hij zei alleen wat ik zélf al wist en ik kan geen compromis met mezelf sluiten... ik kán het eenvoudigweg niet.’

‘Maar wat wil je dan?’ Mevrouw Van Steenburg zuchtte. ‘Kind, ga alsjeblieft zitten. Ik word dol van dat gewandel. Ik kan niet zeggen dat ik blij ben met je besluit om ermee op te houden, maar we hoeven het ook niet te tragisch op te nemen. Wat je geleerd hebt is niet weg en je toekomst uitstippelen moet je zeker niet met tegenzin doen. Je moet niet aan geld denken, maar aan dat wat je gelukkig kan maken.’

Ondanks alles schoot Daniëlle in de lach. Haar moeder dramatiseerde de dingen nooit en had overal een heerlijk nuchtere kijk op.

‘Mams, ik ben blij dat je het zo bekijkt,’ zei ze. ‘Maar achter je laatste woorden voel ik een bedoeling. Je denkt toch niet dat de een of andere knaap mij zijn hart en hand geboden heeft en dat ik daarom opeens van m’n muziekstudie af wil om hem achterna te ijlen? Niets is minder waar, hoor. Wat ik nu wel wil is mezelf nog duister.’

Daniëlle had heimwee naar haar piano die voorlopig een rustig bestaan leidde, maar ze nam geen halve maatregelen en sloot het instrument af. Liesbeth en Jan-Hein hadden haar hun commentaar niet gespaard.

‘Daar heeft ze nou jaren voor geploeterd,’ had Liesbeth ver-ontwaardigd gezegd. ‘Ik verheugde me eigenlijk al op een beroemde zuster, maar wat doet ze? Ze scheidt ermee uit en vandaag of morgen zit ze op een kantoor briefjes te hameren of ze staat achter een toonbank lastige mevrouwen te bedienen of... of...’

Verdere mogelijkheden wilden haar niet te binnen schieten, maar Jan-Hein, die de laconieke instelling van zijn moeder had, nam het nieuws voor kennisgeving aan.

‘Nou ja, wat geeft het. Als ze toch geen zin meer heeft of niet meer kan, dan houdt ze er toch mee op... héél eenvoudig. Ik zal voortaan elke avond naar leuke advertenties speuren. Daar moet jij dan op schrijven, Dani.’

Daniëlle weigerde op de meeste advertenties te schrijven. Ze bevielen haar gewoonweg niet.

‘Ik wil het liefst een baantje bij kinderen, maar ik heb geen diploma’s.’

‘Dus kinderjuf... zonder meer,’ preciseerde Jan-Hein. ‘Enfin, dan kan je de wichten in ieder geval met hun talen helpen, maar wie vraagt er nou tegenwoordig nog een juf voor de kinderen? Moet je voor in het buitenland zijn, bij heel erg rijke lui.’

Het was Liesbeth die uitkomst bracht en enkele weken later opnieuw aankwam met de nieuwsbron: ‘De moeder van het meisje in mijn klas, die Eduard Leroy’s moeder goed kent... wéét je wel?’

Ja, Daniëlle wist het inderdaad nog en ze vroeg zich af wat er nu weer gebeurd kon zijn. Zou er weer een ongeluk gebeurd zijn?

‘Ze vertelt wel eens wat omdat ze weet dat het ons interesseert,’ begon Liesbeth. ‘De oma van de kleine Birgit zoekt iemand om met het kind op te trekken. Ze is ziek geweest en kan het niet meer aan. De advertentie heeft gisteravond in de krant gestaan en ik weet welke het is. Waarom schrijf je er niet op?’

‘Nee, het lijkt me zo opdringerig. Juist omdat we Eduard Leroy vroeger gekend hebben,’ stribbelde Daniëlle tegen.

‘Och kind, zeur niet.’ Liesbeth keek haar wenkbrauwfronsend aan. ‘Jij bent me toch ook een vreemde! Eduard Leroy is er nooit, het is zijn schoonmoeder die hulp vraagt voor het kind en niet h́ij en bovendien, als je hem eens mocht ontmoeten, dan herkent hij je niet eens. Hij zal amper weten dat jij niet Van Steenburg maar Van Tuyl heet. Dat heeft destijds niemand hem verteld, of wel, mams?’

‘Welnee,’ mevrouw Van Steenburg schudde ontkennend haar hoofd. ‘Het is een baan als ieder ander. Als je er zin in hebt, dan schrijf je erop en zo niet, dan moet je je door Liesbeth-haantje-de-voorst niet laten dwingen.’

‘Het lijkt me echt een baan die voldoening moet geven,’ overwoog Daniëlle. ‘Het is enig met zo’n jong kind op te trekken en ik kan me voorstellen dat het voor die oma ook wel te druk zal worden.’

‘Ik zou me in die oma maar niet vergissen.’ Liesbeth wilde blijkbaar de wenk van haar moeder niet zien.

‘Waarom maak je haar toch alle banen tegen?’ vroeg Jan-Hein en hij keek zijn zusje verontwaardigd aan. ‘Je komt er eerst zelf mee aandragen!’

‘Nou ja, ik vind het ook nogal gek,’ bekende Liesbeth. ‘Dani kan toch heus wel een beter baantje krijgen. Ze is reuzegoed in talen en dan ben je al een

heel eind op streek.’

Mevrouw Van Steenburg keek van haar obstinate jongste dochter naar het smalle en tamelijk vermoeide gezichtje van haar oudste.

‘Ik zou kunnen zeggen dat het je niet aangaat, Liesbeth,’ zei ze, ‘maar natuurlijk gaat het je wél aan omdat je van Dani houdt. Kun je niet proberen te begrijpen dat ze het beu is door al die te grote spanning? Ik denk dat ze deze baan wil als een soort overgang. Thuis blijven zitten is niet mogelijk en als een kantoorbaan haar niet ligt, dan zal ze toch in alle rust opnieuw moeten kiezen. Dat gaat blijkbaar niet zo een-twee-drie.’

‘Ik kan niet blijven blunderen.’ Daniëlles stem klonk smekend.

‘Je bent zo vreselijk serieus, maar je bent toch óók een lieverd.’ Liesbeth sloeg in het voorbijgaan haar armen om Daniëlles hals.

‘Net alsof serieuze mensen niet lief zouden kunnen zijn.’ Jan-Hein grinnikte. ‘De logica is met jou nooit goede vrienden, zus.’

‘Och, sufferd, dat bedoel ik immers niet.’ Liesbeth keek nog eens om op haar weg naar de deur. ‘Het is alleen maar dat je het moeilijk hebt als je alles zo zwaar opneemt als onze Dani en toch is ze geen zeurpiet... dus ik vind je echt niet saai, Dani, ga dát nu alsjeblieft weer niet denken. O help, ik weet onderhand zélf niet meer wat ik bedoel. Jullie brengen me helemaal van streek.’

‘Ik begrijp je wel,’ zei Dani troostend en een zonnige lach gleed over haar gezichtje. ‘Als ik jullie toch niet had, wat zou ik dan arm zijn.’

Liesbeth beklom langzaam de trap en dacht verdrietig: ‘Waarom kan een mens de dingen nou nooit eens zeggen zoals hij ze voelt. Ik ben dol op Dani en ik wil niet dat ze verdriet heeft. Het is natuurlijk sneu als je zoveel jaren hebt gestudeerd en je voelt op een zeker punt dat je niet verder kunt klimmen en dus nooit de top van de berg kunt bereiken... maar zou het wel wáár zijn... zou ze niet alleen maar erg moe en teleurgesteld zijn? Maar die directeur zei... nou ja, die kan zich ook vergissen. Bah, het is eigenlijk ellendig. Wat een geluk dat Jan-Hein en ik helemaal niet artistiek zijn en mams eigenlijk ook niet. Dat heeft Dani dan zeker van haar vader. Hij schilderde en speelde viool en nog meer van die artistieke dingen. Onbegrijpelijk eigenlijk dat Dani maar voor een deel m’n zus is en dat ze een andere naam heeft... maar het is toch heerlijk dat mama tenminste van ons alle drie... écht is.’

Na deze overpeinzing was Liesbeth langzaam sloffend op haar kamer aangekomen en was niet meer in de stemming om zich met volle ijver aan

haar huiswerk te wijden.

Daniëlle keek nog steeds gefascineerd naar de tamelijk opzichtige advertentie.

‘Die kost een mop geld,’ zei Jan-Hein laconiek en hij maakte eveneens aanstalten om naar boven te gaan. ‘Schrijf erop, wat kan het je schelen?’

‘Zou ik het doen?’ Daniëlle lachte opeens, het klonk helder en vrolijk alsof er een last van haar afgenomen was die ze nauwelijks meer had kunnen dragen. ‘Het baantje bij zo’n klein kind trekt me echt wel aan en ik ben nieuwsgierig naar Birgitje omdat we vroeger Eduard gekend hebben, maar ik geloof dat ik me, mocht ik hem ooit ontmoeten, maar braaf in de mantel der anonimiteit hul... al klopt dat natuurlijk niet helemaal, hoe mooi het ook klinkt.’

‘Je zou het ook eenvoudiger kunnen zeggen.’ Mevrouw Van Steenburg lachte ondeugend.

‘Je hoopt dat hij in Daniëlle van Tuyl alsjeblieft niet Dani van Steenburg zal herkennen. Hij heeft dat nooit geweten. De jongen leefde helemaal in zijn eigen wereld. Wij waren de familie Van Steenburg en jij kleine Dani. Tot het bespreken van familieaangelegenheden zijn we wederkerig nooit gekomen.’

‘Ik ben me pas later gaan realiseren hoe grondeloos ik hem vroeger geïrriteerd moet hebben,’ bekende Daniëlle verlegen. ‘Er bestond eigenlijk een aversie tussen hem en ons. U háátte zijn eeuwige studie en hij wist dat en bovendien vond hij mij natuurlijk een verschrikkelijk vervelende kleefpleister die hem altijd lastigviel om te luisteren... nota bene naar toonladders! Nee, alles bij elkaar vonden we elkaar geen succes. Ik heb dus echt geen reden om me bekend te gaan maken als het meisje dat vroeger zo graag naar zijn toonladders luisterde. Ik denk dat ik dan meteen kansloos ben. De oma zal me trouwens wel antwoorden en de zaak afwikkelen, als ik tenminste antwoord krijg, en háár vertel ik het beslist evenmin.’

Daniëlle schreef vlug een brief, het ging haar gemakkelijk af. Waarschijnlijk zou ze er toch niets meer op horen. ‘Ik ga de brief nog even posten.’ In het voorbijgaan sloeg ze haar arm om haar moeders hals. ‘Vind je me een lastpak?’

‘Nee, ik geloof dat ik het begrijp. Je bent zoals je vader was.’

Mevrouw Van Steenburg pakte met een stevig liefkozend gebaar de smalle hand die op haar schouder lag. ‘Hij was artistiek en had het karakter van een perfectionist, zoals jij, maar zijn artistieke gaven schoten net als de

jouwe te kort en dus... kon hij géén perfectionist zijn... evenmin als jij. Ik weet hoeveel strijd en verdriet het hem heeft gekost. Hij had – helaas – minder realiteitszin dan jij. Hij wilde het niet inzien... kón het misschien ook niet. Jij hebt gelukkig op tijd ingezien dat je mogelijkheden beperkt zijn. Ik ben blij dat je de moed hebt gehad om terug te gaan.'

'Ik ben erg blij dat je er zo over denkt...' Daniëlles stem klonk niet helemaal vast. 'Weet je, ik heb altijd geloofd – en dat doe ik natuurlijk nog – dat er in ieder mensenleven een vaste lijn moet zijn. Je doet niet iets 'zomaar'... alleen zie ik niet in wat de noodzaak is van zoveel verknoeide jaren.'

Het klonk zo kinderlijk dat mevrouw Van Steenburg begon te lachen.

'Ten eerste zijn het géén verknoeide jaren. Je moet je eigen besluiten leren nemen en je eigen mogelijkheden zien, maar het duurt misschien jaren, misschien zelfs bijna een leven lang, voor je kunt zeggen: 'Ja, nu zie ik het... dat moest zo zijn.' Misschien zijn er mensen die het nooit ontdekken... de zin van hun leven.'

'Mama, je zei dingen over papa, over mijn eigen vader, je begréép hem, hè? Ik weet dat het helemaal geen doel heeft om te vragen of je meer van hém hield dan van de vader van Liesbeth en Jan-Hein. Dat is misschien ook geen eerlijke vraag en het doet er weinig toe, maar je hield toch heel veel van papa, is het niet?'

'Heel veel,' zei mevrouw Van Steenburg zacht. 'Maar misschien heb ik hem ook lang niet altijd goed begrepen, al probeerde ik het wel. Ik was toen ook nog maar heel jong en toch... zie je, Dani, daar is de lijn weer... misschien begrijp ik beter wat jou drijft, omdat ik er vroeger mee getobd heb om je vader te begrijpen. Ik hield van hem en ik houd van jou.'

Ze keek Daniëlle na toen ze weg liep om de brief te gaan posten... een recht, heel slank figuurtje dat doelbewust voortstapte, het dikke blonde haar hoog opwaaiend in de sterke wind. De manier waarop ze liep en de fiere houding van het hoofd deden sterk denken aan haar vader.

'En of ik van hem gehouden heb... zó veel!' Ze fluisterde het zachtjes en haar ogen werden vochtig. Heel eenzaam voelde ze zich op dat ogenblik en ze dacht zelfs niet aan Liesbeth en Jan-Hein, waarvan ze toch zielsveel hield. Op dit ogenblik, staande in de halfdonkere kamer, met haar ogen op Daniëlle gericht, voelde ze weer de pijn om de zo jong verloren grote liefde. Alles wat daarna was gekomen was goed geweest, maar anders. Het had niets te maken met de glans en de luister van die eerste grote liefde voor

Daniëlles vader... en Daniëlle... Opeens drong het tot haar door dat er iemand naast haar stond... Liesbeth. Met een gevoel alsof ze ontrouw was geweest sloeg ze haar arm om haar jongste dochter heen. Ze vroeg niet waarom Liesbeth naar beneden was gekomen en het meisje zei ook niets. Er waren dingen die je niet gemakkelijk kon zeggen, ook al zou je het soms wel willen. Ze zag Jan-Heins gezicht al als ze tegen hem zei: 'Denk jij ook... niet altijd... maar soms... dat mama méér van Daniëlle houdt dan van ons?' Hij zou haar natuurlijk uitleggen en vragen waarom ze zulke dingen dacht en hij zou haar uitschelden voor een jaloers spook... en daar zou hij dan nog gelijk in hebben. Bovendien hield ze zelf zoveel van Daniëlle, die altijd haar beste vriendin was geweest.